

Vi må omfavne utbrytere som Nora. Og vi må mene det.

Taler

Danby Choi

Dato

17 mai 2024

Sted

Vår Frelses gravlund, Oslo

Omstendigheter

Tale ved kransenedleggelse på Henrik Ibsens grav

1 Ærede landsmenn.

Helt siden Henrik Ibsen-dramaet «Et dukkehjem» premierte på Københavns kongelige teater i 1879, har stykket stadig vært kontroversielt.

5

I Tyskland måtte verket skrives om, og i Sveits var oppsetningen faktisk forbudt - helt frem til kvinner fikk stemmerett først på 1970-tallet.

10 «Et dukkehjem» var nemlig en bitende kritikk av de tradisjonelle rollene til kvinner og menn. Kanskje kunne teaterstykkets feministiske budskap inspirere kvinner til å kreve en stemme ved valg?

Gud forby!

15

20 Det var ikke helt stuerent den gangen, nemlig ... at hovedrollen Nora skulle forlate sin ektemann på leting etter seg selv. Frem til nå hadde hun jo - karikerende nok for sin samtid - stadig blitt referert til som ei dukke, eller ektemannens lille lerkfugl.

Men Ibsen stakk fingeren i vepsebolene, poengterte det tabubelagte og flyttet på grensene for hva som var lov å si.

25 Selv om han for mange av sine samtidige fremsto som en provokatør, kan man

neppe anklage ham for ikke å ha tråkket opp stiene for oss som kom etter ham.

Og nå, gode Oslo-folk. Nå er det vår tur.

30

Ytringsfriheten er som en sti i skogen. Den må hele tiden tråkkes opp, for hvis ikke, så gror den igjen.

35

Dette var Ibsen meget bevisst. Han kjempet en konstant krig i opposisjon. Mot konsensusdyrkerne, og i kamp for å få satt opp og publisert stykkene sine - stappfulle av sprengstoff mot alt som var politisk korrekt.

40

Hans rett til å gjøre nettopp det, selv om han stadig ble motarbeidet, er noe av det grunnleggende vi feirer i dag. Grunnloven. Og Grunnlovens paragraf 100 - om ytringsfrihet.

45

Så da jeg først ble utdelt den store æren av å bekranse selveste Henrik Ibsens grav - her på Vår frelsers kjendisgravlund, hvor mange av de største bidragsyterne til norsk kulturhistorie ligger begravet - må jeg jo si at det ville være direkte flaut om jeg lot 15.000 signaturer vippe meg av pinnen. Jeg tror Henrik Ibsen ville ledd av meg. Det å gi etter for en knøttliten storm, som Ibsen kanskje ville kalt det, det kom rett og slett ikke på hovedtale.

50

17. mai er en dag for feiring. Men vi skal ikke glemme hva vi faktisk feirer - og i oppløpet til denne årlige festdagen har kjempet for.

55

Den historien er full av alvor, og det er dessverre fremtidsutsiktene også.

60

I verden er demokratiet en nedadgående trend. I 2023 passerte vi punktet hvor det igjen ble flere diktaturer enn demokratier! Det betyr at 35 år med demokratisk fremgang har falt tilbake til nivå som i 1986.

Institusjoner strammer inn. Korrekthetskultur brer om seg. Statsledere utvider sine fullmakter ... Oi! Nå vibrerer det under beina mine. Jeg tror det er Henrik Ibsen som snur seg i graven!

For ja, godtfolk, det er bare å brette opp ermene. Aldri før har det vært så viktig å både feire og kjempe for demokratiet og demokratiets bærebjelke, nemlig ytringsfriheten.

70

Henrik Ibsen skapte rabalder. Og mange har gått lei nettopp bråket de mange ytringsfrihetsforkjemperne som ham, skapte.

75

De ønsker seg litt mer ro. Litt mer harmoni. Litt mer orden.

Da må vi minne hverandre på at et land med mye ytringsfrihet vil være bråkete. Der uenige møter hverandre - og bryter meningene sine mot hverandre på idéenes slagmark - der vil det være bråk.

80

Men alternativet, gode Oslo-folk, det er ikke en perfekt verden. Alternativet er land vi virkelig ikke liker å sammenligne oss med.

85 Det er ikke enigheten som gjør Norge til et fantastisk land å bo i. Det er uenigheten som gjør det.

Ja, vi elsker den grunnlovsfestede retten vi har til å ytre vår uenighet med hverandre. Det er i debatten samfunnet utvikler seg.

90

Enige er man i land som fremdeles forbyr «Et dukkehjem» i å bli vist. Fordi de ikke tillater kritikk og høylytt debatt som rokker ved nettopp dukkehjemmet.

Enige er man i Nord-Korea, Kina, Russland og Iran, hvor de forbyr, fengsler og kansellerer dissidenter og dem de er uenige med.

95

Ærede landsmenn. I dag - på barnas dag og fremtidens dag - vil jeg at vi - for barna og for fremtiden - feirer i tråd med Henrik Ibsens ånd, arv og lære. Han har vist oss hvor viktig det er å bryte ut av dukkehjemmene, og omfavne utbrytere som Nora.

100

105 Og så til elefanten i rommet: Ibsen selv kan ikke sies å ha vært spesielt glad i det norske. Faktisk var han kritisk til 17. mai-feiringen. Samtidig gjorde han seg dermed til det perfekte eksemplet på uenighetsfellesskapet vi omfavner i Norge, når vi i dag bekranser hans grav, og hyller Ibsens bidrag til norsk kulturhistorie likevel.

110 For det er det demokrati er: et uenighetsfellesskap. Et uenighetsfellesskap som rommer de som stadig utvider ytrings- og meningsmangfoldet vårt. Denne demokratiske og inkluderende innstillingen må vi aldri gi fra oss - og hele tiden pleie.

115 Og vi må mene det!

Det vil si at vi må tåle, tillate og tolerere de med meninger vi også sterkt misliker. For det er faktisk de som representerer Nora i dag.

120 Lenge leve Oslo, lenge leve Norge, lenge leve demokratiet og lenge leve ytringsfriheten.

Gratulerer med dagen!

125

130

Kilde

<div>subjekt.no</div>

Emner

17. mai-tale, Demokrati, Grunnloven, Henrik Ibsen, Ytringsfrihet

135

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/vi-ma-omfavne-utbrytere-som-nora-og-vi-ma-mene-det>

140